

A photograph of conductor Elena Schwarz in a dark turtleneck, holding a baton and gesturing with her left hand. The background is dark with some light spots.

OBC

26 D'OCTUBRE
SALA 1 PAU CASALS

VIDA D'HEROI DE STRAUSS

ELENA SCHWARZ

ORQUESTRA SIMFÒNICA DE BARCELONA
I NACIONAL DE CATALUNYA

PROGRAMA DE MÀ

RICHARD STRAUSS

(Múnic, Alemanya 1864 – Garmisch-Partenkirchen, Alemanya 1949)

VIDA D'HEROI, OP. 40

(1897-1898) – 46'

Der Held (L'Herói) – *Des Helden Widersacher* (Els adversaris de l'Herói) – *Des Helden Gefährtin* (La companya de l'Herói) – *Des Helden Walstatt* (L'Herói al camp de batalla) – *Des Helden Friedenswerke* (Les obres de Pau de l'Herói) – *Des Helden Weltflucht und Vollendung* (La retirada del món i la consumació de l'Herói)

ORQUESTRA SIMFÒNICA DE BARCELONA I NACIONAL DE CATALUNYA

ELENA SCHWARZ, DIRECCIÓ

PRIMERS VIOLINS Vlad Stanculeasa, concertino / Raúl Garcia, assitent de concertino / Paula Banciu / Sarah Bels / Walter Ebenberger / Ana Galán / Zabdiel Hernández / Natalia Mediavilla / Lev Mikhailovskii / Katia Novell / Ivan Percevic / Pilar Pérez / Jordi Salicrú / Ícar Solé / Cèlia Johé* / Eugènia Ostas* · SEGONS VIOLINS Alexandra Presaizen, solista / Emil Bolozan, assitent / M. José Balaguer / Jana Brauninger / Patricia Bronisz / Alzy Kim / Mireia Llorens / Octavi Martínez / Melita Murgea / Laura Pastor / Robert Tomàs / Cristian Benito* / Natalie Dentini* / Ivan Launes* / Francesc Puche* / Arturo Seijo* · VIOLES Álvaro García*, solista invitat / Noemí

Fúnez, assistent / Christine de Lacoste / David Derrico / Josephine Fitzpatrick / Franck Heudiard / Sophie Lasnet / Miquel Serrahima / Jennifer Stahl / Andreas Süßmayr / Adrià Trulls / Joan Fèlix* · VIOLONCELS José Mor, solista / Blai Bosser, assistent / Lourdes Duñó / Vincent Ellegiers / Elena Gómez / Lluc Pascual / Jean-Baptiste Texier / Blanca Gorgojo* / Laura Isbert* / Horia Mihon* / Queralt Rodríguez* / Laia Ruiz* · CONTRABAIXOS Christoph Rahn, solista / Dmitri Smyshlyaev, assistent / Jonathan Camps / Josep Mensa / Matthew Nelson / Anna Grau* / Nenad Jovic* / Maria Llastarry* · FLAUTES Francisco López, solista / Beatriz Cambrils / Christian Farroni, assistent / Ricardo Borrull, flautí · OBOÈS Rafael Muñoz, solista / José Juan Pardo / Dolors Chiralt, assistent / Disa English, corn anglès · CLARINETS Josep Fuster, assistent / Francesc Navarro / Alfons Reverté, clarinet baix / Francisco Rodríguez*, clarinet en mi b · FAGOTS Silvia Coricelli, solista / Noé Cantú / Thomas Greaves, assistent / Slawomir Krysmalski, contrafagot · TROMPES Juan Manuel Gómez, solista / Joan Aragó / Juan Conrado García, assistent solista / David Bonet / Pablo Marzal, assistent / Artur Jorge / Ivan Carrascosa*, assistent invitat / Juan Guzmán* / Sandra Ramón* · TROMPETES Mireia Farrés, solista / Adrián Moscardó / Ángel Serrano, assistent / Andreu Moros / João Moreira* · TROMBONS Eusebio Sáez, solista / Pablo Rodríguez* / Gaspar Montesinos, assistent / Raúl García, trombó baix · TUBA Daniel Martínez, Dawid Seidenberg*, tuba tenor · TIMBALES Javier Azanza*, solista invitat · PERCUSSIÓ Marc Pino, solista / Juan Francisco Ruiz / Ignasi Vila / Miquel Àngel Martínez* / Diego Sáenz* · ARPA Magdalena Barrera, solista / Esther Pinyol*

ENCARREGAT D'ORQUESTRA Walter Ebenberger
RESPONSABLE DE DOCUMENTACIÓ MUSICAL Begoña Pérez
RESPONSABLE TÈCNIC Ignasi Valero
PERSONAL D'ESCENA Luís Hernández*

*Col·laborador/a

FITXA ARTÍSTICA DE LA PEÇA TEATRAL

CREACIÓ: cia Indi Gest

GUIÓ: Carles Pedragosa

INTÈRPRETS: Eulàlia Bergadà, Melcior Casals i Carles Pedragosa

DIRECCIÓ: Carles Pedragosa i Marc Permanyer

MOVIMENT: Eulàlia Bergadà

VESTUARI: Joana Martí

DISSENY AUDIOVISUAL: Marc Permanyer

PROGRAMACIÓ MUSICAL MIDI: Carles Pedragosa

PRODUCCIÓ: Helena Font

AGRAÏMENTS: Ester Vila i Enric Gómez

COMENTARI

per Ana María Dávila

La creença que la música clàssica no desperta passions com les que pot encendre, per exemple, una estrella del rock, és del tot equívoca. En la història de la música abunden els casos d'autors i d'obres que van portar els seus oients a estats d'emotivitat extrema o que van ser objecte de forts i acalorats debats. La composició que protagonitza el concert d'avui n'és un exemple perfecte. El magistral poema simfònic *Ein Heldenleben* (Una vida d'heroi), op. 40 de l'alemany Richard Strauss (1864-1949) fou, en el seu moment, una creació tan admirada per uns com vilipendiada per d'altres, que hi van veure l'elogi exagerat que un compositor egòlatra feia de si mateix.

Al llarg de la seva prolífica trajectòria artística, Richard Strauss –a qui no s'ha de confondre amb el vienès Johann Strauss, el popular rei del vals, nascut quatre dècades abans i amb qui no té cap parentesc– conreà amb gran èxit el poema simfònic, una creació orquestral que desenvolupa un argument literari i que Strauss va portar al seu punt culminant. En total, en va escriure deu, dels quals *Una vida d'heroi* fou el vuitè i, per tant, una obra ja de maduresa dins el gènere. La peça començà a perfilar-se al juliol de 1898, quan l'autor es trobava en un balneari als Alps bàvars. Segons Strauss, la seva idea no era fer referència a cap figura poètica o històrica, i molt menys a la seva –«No soc un heroi: no estic fet per a la batalla», va dir–, sinó més aviat a un ideal d'heroisme, «gran i viril». Així i tot, moltes coses semblen contradir les paraules del compositor, que, pel cap baix, va incloure en la partitura trenta cites musicals extretes d'altres obres del seu catàleg. Altrament, davant del seu íntim amic Romain Rolland, premi Nobel de Literatura, Strauss afirmava que es veia a si mateix «no menys interessant que Napoleó». Finalment, la decisió de dirigir personalment la Museumsorchester de Frankfurt el dia de l'estrena, el 3 de març de 1899 –tot i haver dedicat l'obra a una altra orquestra, la del Concertgebouw d'Amsterdam, i al seu jove director, Willem Mengelberg– sembla també refermar la teoria de l'autocomplaença.

Sigui com sigui, la qüestió és que aquesta estrena va provocar un gran impacte, testimoniats pel mateix Rolland, que va descriure situacions properes a l'histerisme en aquella primera audició. «Vaig veure la gent estremir-se i gairebé alçar-se en alguns passatges. Al final, una ovació enorme, se li ofereixen corones i les dones agiten els mocadors», va ressenyar l'escriptor. La resposta de la crítica va ser desigual. *The New York Time* parlà de «veritable, gloriosa i aclaparadora bellesa», mentre que a les pàgines del *Musical Courier*, Otto Floersheim es va expressar en termes que avui difícilment trobaríem en un comentari d'aquest tipus. «El clímax de tot el que és lleig, cacofònic, descarat i erràtic, la música més perversa que he sentit en tota la meua vida, s'aconsegueix en el capítol "Els adversaris de l'heroi". L'home que va escriure aquest soroll escandalosament horrible, que ja no mereix la paraula música, és un llunàtic o s'està acostant ràpidament a la idiotesa», digué el musicòleg, que no es tallà ni un pèl a l'hora de definir Strauss com un home «repugnant».

I totes aquestes passions desbocades sorgeixen en només 45 minuts de música. L'obra s'estructura en sis parts, cadascuna encapçalada per un títol descriptiu, interpretades sense interrupcions i en les quals Strauss utilitza la tècnica wagneriana del *leitmotiv*; és a dir, un motiu musical recurrent que serveix per retratar un personatge o una situació. "L'heroi" obre la partitura amb un tema que recorda l'obertura de la simfonia "Heroica" de Beethoven: corns, violes i violoncels presenten una melodia que creix ràpidament i que precedeix un segon motiu també de caràcter heroic. Al final del passatge, les trompetes anuncien la partida de l'heroi a la recerca de noves aventures i, seguidament un silenci prolongat i ple de dramatisme, l'única pausa de tota l'obra. A la segona part, "Els adversaris de l'heroi", els crítics de Strauss hi apareixen retratats amb un seguit de grinyols dels instruments de fusta i metall –la cacofonia de què parlava Floersheim–, mentre que la tercera, "La companya de l'heroi", retrata la mateixa esposa de

Strauss, la soprano Pauline de Ahna. A la quarta secció, “El camp de batalla de l’heroi”, la percussió simbolitza l’avançament dels exèrcits, mentre les trompetes criden al combat. El clima de lluita impregna tot el moviment, que finalitza amb la retirada dels adversaris i la victòria de l’heroi, celebrada al cinquè passatge, “Les obres de pau de l’heroi”, amb nombroses referències musicals extretes de peces com *Així parlà Zaratustra*, *Don Juan* i *Mort i transfiguració*. Finalment, “La retirada del món i la consumació de l’heroi” ens introdueix un tema nou, un lament que toquen l’arpa, el fagot, el corn anglès i les cordes. L’heroi imagina aventures noves i extraordinàries i lluita per alliberar-se de les seves pors. La seva companya el reconforta abans que, finalment, es retiri de la vida.

Egolatria, autocomplaença o, simplement, genialitat musical? Sigui quina sigui la resposta, *Una vida d’heroi és*, avui, 125 anys després de la seva estrena, una obra fonamental del gran repertori orquestral.

CONCERT PRESENTAT PER

TimeOut

PRINCIPALS MITJANS PATROCINADORS

